

अभ्यासकार्यम्

1. एकपदेन उत्तरत-

क) भारत कस्मात् कारणात् जगद्गुरोः पदे विराजते ?
ज्ञानविज्ञान

ख) भारते कस्याः नद्याः तेरे विकीसता सभ्यता आसीत् ?
सिन्धोः

ग) भारते जनाः कया भाषया व्यवहन्ति स्म ?
संस्कृत भाषया

घ) कः नासिकायाः शल्यचिकित्साम् अकरोत् ?
सुश्रुतः

ङ) शून्यस्य अन्वेषणं कः अकरोत् ?
आर्यभट्टः

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

क. रत्नाकरः वने स्थित्वा किं करोति स्म?

रत्नाकरः वने स्थित्वा पथिकान् लुण्ठति स्म । यः कोडीप तस्य विरोधं करोति स्म सः तस्य हननं करोति स्म ।

ख. मुनिराजः नारदः रत्नाकर किं अपृच्छत ?

मुनिराजः नारदः रत्नाकर अपृच्छत्-भवान् एतं पापं किमर्थं करोति ?

ग. रत्नाकरः गृहं गत्वा स्वपरिवारं किं अपृच्छत?

सः अपृच्छत्- किं भवान् मम अस्मिन् पापकर्मणि मम सहभागिनः सन्ति ?

घ. रत्नाकरः केनरूपेण विश्वविख्यातः अभवत् ?

रत्नाकरः महर्षिं वाल्मीकिरूपेण विश्वविख्यातः अभवत् ।

ङ. महर्षिं वाल्मीकिः कस्य ग्रन्थस्य रचनाम् अकरोत् ?

महर्षि बाल्मीकिः रामायण ग्रन्थस्य स्वनाम अकरोत् ।

3. प्रश्ननिर्माण कुरुत ।

क. भारते विकीसता सभ्यता आसीत् ।
कुत्र?

ख. सुश्रुतः नासिकायाः शल्यचिकित्साम् अकरोत् ।
कस्याः ?

ग. आर्यभट्टः शून्यस्य अन्वेषणं अकरोत् ।
कः?

घ. अनेके अविष्काराः सन्ति ।
के ?

ङ. पृथ्वी सूर्यस्य परिक्रमा करोति ।

काम् ?

4. मूलशब्दः विभक्ति, वचनं चलिखत ।

पदम् मूलशब्दः विभक्तिः वचनम्

क. गुरोः गुरु पञ्चमी/षष्ठी एकवचनम्

ख. शून्यस्य शून्य षष्ठी एकवचनम्

ग. परिक्रमाम् परिक्रमा द्वितीया एकवचनम्

घ. वनेषु वन सप्तमी बहुवचनम्

ङ. भाषाम् भाषा द्वितीया एकवचनम्

5. शुद्ध विकल्पं चिनुत-

क. चिकित्सकः शास्त्र चरक संहिता प्राचीनतमः ग्रन्थः ।

ख. चिकित्सकः रुग्णम् औषधं ददाति ।

ग. भारत ज्ञान-विज्ञानकारणादेव जगद्गुरोः पदे ।

घ. अस्माकं संस्कृत साहित्ये विज्ञानस्य सर्वासां शारखानाम् वर्णनमस्ति ।

6. अधोलिखितानां ग्रन्थानां स्वीयतानाम् नामानि लिखत-

क. पञ्चसिद्धान्तिका - वाराहमिहिरः

ख. वैमानिकशास्त्रम् - महर्षि भारद्वाजः

ग. सुश्रुतसंहिता - महर्षि सुश्रुतः

घ. रसरत्नाकरः - नागार्जुनः

ङ. चरकसंहिता - महर्षि चरकः

च. आरोग्यमञ्जरी - नागार्जुनः

छ. आर्यभटीयम् - आर्यभट्टः

Chapter - 7

अभ्यासकार्यम्

एकपदेन उत्तरत-

क. कस्मिन् क्षेत्रे रत्नाकरः नामका दस्युरासीत् ?
काशीक्षेत्रे ।

ख. रत्नाकरः कान् लुण्ठतिस्म ?
पथिकान् ।

ग. कस्य पोषणाय रत्नाकरः पापकर्म करोति ?
परिवारस्य ।

घ. मुनिराजः नारदः रत्नाकरं कान् प्रष्टुं कथयति ?
स्वपरिवारजनान् ।

ङ. रत्नाकरः कस्य पादयोः अपतत् ?
मुनिनारदस्य ।

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

क. रत्नाकरः वने स्थित्वा किं करोति स्म?

रत्नाकरः वने स्थित्वा पथिकान् लुण्ठति स्म । यः कोडीपं तस्य विरोधं करोति स्म सः तस्य हननं करोति स्म ।

ख. मुनिराजः नारदः रत्नाकरं किं अपृच्छत् ?

मुनिराजः नारदः रत्नाकर अपृच्छत्-भवान् एतं पापं किमर्थं करोति ?

ग. रत्नाकरः गृहं गत्वा स्वपरिवारं किं अपृच्छत्?

सः अपृच्छत्- किं भवान् मम अस्मिन् पापकर्मणि मम सहभागिनः सन्ति ?

घ. रत्नाकरः केनरूपेण विश्वविख्यातः अभवत् ?

रत्नाकरः महर्षिं वाल्मीकिरूपेण विश्वविख्यातः अभवत् ।

ङ. महर्षिं बाल्मीकिः कस्य ग्रन्थस्य रचनाम् अकरोत् ?

महर्षिं बाल्मीकिः रामायण ग्रन्थस्य स्वनाम अकरोत् ।

3 प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

क. रत्नाकरः पथिकान् लुण्ठति स्म ।
कान् ?

ख. अहं परिवारस्य पोषणाय एतं पापं करोमि
कस्य ?

ग. सः पापकर्मणि सहभागी अस्ति ।
कस्मिन्?

घ. श्रीरामं स्मरत ।
कम् ?

ङ. अश्माथि याति देवत्वं महद्भिः सुप्रतिष्ठितः।
कैः ?

4. अन्वयं कृत्वा हिन्दी भाषायाम् अर्थं लिखत ।

अन्वयः-

कीटः अपि सुमनः सङ्गात् सतां शिरः आरोहति । अश्मापि देवत्वं सुप्रतिष्ठित महद्भिः याति।